

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΒΙΩΣΙΜΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι πλέον καιρός εμείς οι άνθρωποι να φτιάξουμε μία οικονομία, η οποία πραγματικά να ευνοεί την ευημερία όλων των ανθρώπων – στην Ευρώπη αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου. Μία οικονομία, η οποία πραγματικά να εξουδετερώνει τις δομές εκμετάλλευσης σε παγκόσμια κλίμακα αντί να τις διαιωνίζει, να ενδυναμώνει όλους τους ανθρώπους αντί να συγκεντρώνει την εξουσία στα χέρια μίας μικρής ελίτ, να σέβεται τη φύση και όχι να την καταστρέφει.

Η οικονομία εξαρτάται από τους ανθρώπους και αυτοί με τη σειρά τους εξαρτώνται από τη φύση και τους πόρους που αντλούν από αυτήν. Μέχρι τώρα, δεκαετίες απρόσκοπτης αύξησης της εξόρυξης φυσικών πόρων, της παραγωγής και του εμπορίου έχουν τροφοδοτήσει έναν κύκλο καταστροφής μεγάλης κλίμακας. Αυτή η υπερ-εκμετάλλευση είναι αποτέλεσμα πολιτικών επιλογών. Εμείς οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από πολλά μέρη της Ευρώπης απαιτούμε πολιτική αλλαγή, η οποία να μας απομακρύνει από τη σημερινή καταστροφική οικονομία και να μας οδηγήσει προς μία οικονομία κοινωνικά και οικολογικά δίκαιη.

ΕΝΤΟΠΙΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Υπάρχουν τρεις βασικές αιτίες της σημερινής κρίσης: οι αδικίες μεταξύ και εντός των χωρών, η ανεξέλεγκτη κοινωνική, οικονομική και πολιτική ανισότητα με τη σχετική συγκέντρωση εξουσίας και η εστίαση και εξάρτηση από την οικονομική ανάπτυξη.

Εδώ, το επίκεντρο είναι η ευρωπαϊκή οικονομία και ο ρόλος και οι ευθύνες της, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε τοπικό επίπεδο. Ως ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά μπλοκ, η Ευρωπαϊκή οικονομία και η συναφής οικονομική πολιτική έχει σημαντικές συνέπειες για την παγκόσμια οικονομία και, επομένως, για την ευημερία και τις ευκαιρίες στη ζωή πολλών ανθρώπων σε όλον τον κόσμο.

Συμφωνία με τις δηλώσεις

Οι καταναλωτικές μας συνήθειες δεν μπορούν να συνεχιστούν αν θέλουμε να προστατέψουμε το περιβάλλον

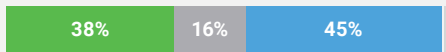
Η οικονομία στην (ΧΩΡΑ) είναι στημένη για να ευνοεί τους πλούσιους και τους ισχυρούς

Η οικονομική ανάπτυξη ωφελεί όλους, ακόμα και τους ανθρώπους σε φτωχές χώρες

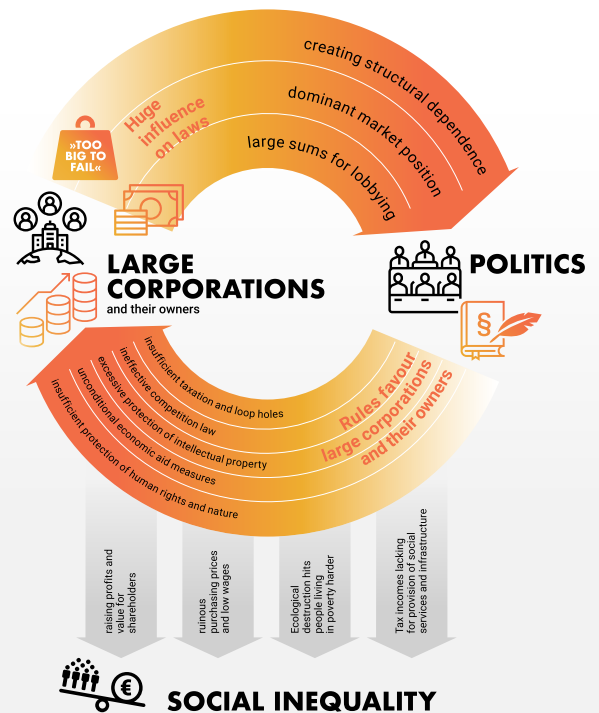
Η κυβέρνηση στην (ΧΩΡΑ) θα πρέπει να εστιάζει πρωτίστως στο να βοηθήσει την οικονομία να ανακάμψει, ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι θα προβεί σε κάποιες ενέργειες που βλάπτουν το περιβάλλον

■ Συμφωνώ ■ Ουδέτερος/-η ■ Διαφωνώ ■ Δεν ξέρω

Περίπου τα δύο τρίτα των νέων στην Ευρώπη θεωρούν την οικονομία άδικη, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα της πανευρωπαϊκής έρευνας «Οι αντιλήψεις των νέων στην Ευρώπη ως προς τη σύνδεση μεταξύ κλιματικής αλλαγής και μετανάστευσης».

Τα ποσοστά δίνονται χωρίς δεκαδικά. Όπου τα αποτελέσματα δεν έχουν άθροισμα 100, είναι εξαιτίας της στρογγυλοποίησης.

Μία από τις βασικές αιτίες της ανισότητας είναι ο λεγόμενος φαύλος κύκλος των Μεδίκων: μία κατάσταση όπου αυτοί που είναι ήδη πλούσιοι και ισχυροί μπορούν να επηρεάζουν δυσανάλογα τους πολιτικούς κανόνες, οι οποίοι, λόγω της επιρροής τους, σχεδιάζονται έτσι ώστε να τους διασφαλίζουν ακόμα μεγαλύτερο οικονομικό όφελος. Καθώς οι περισσότεροι πλούσιοι του κόσμου έχουν αποκτήσει τη θέση τους μέσω της ιδιοκτησίας μεγάλων εταιρειών, ο εταιρικός πλούτος και ο ατομικός πλούτος – και η αντίστοιχη επιρροή – συνδέονται στενά.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο ασφαλής και δίκαιος χώρος για την ανθρωπότητα έχει δίκαια κοινωνικά θεμέλια και γερή οικολογική οροφή. Για να καταλάβουμε πώς μπορούμε να φτάσουμε εκεί, πρέπει να δούμε το ευρύτερο πλαίσιο. Σήμερα, η διασύνδεσή μας είναι πρωτοφανής, αλλά οι πιο άσχημες πραγματικότητες παραμένουν αθέατες και αδιανόητες για τους περισσότερους Ευρωπαίους καταναλωτές.

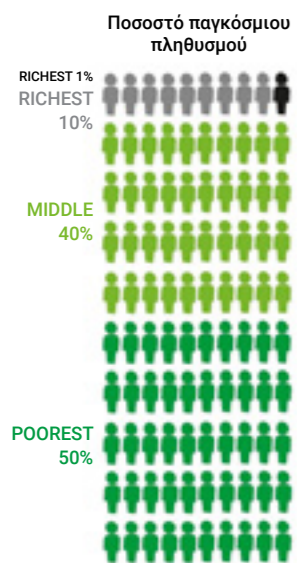
Το πώς εμείς οι Ευρωπαίοι πολίτες κατευθύνουμε την οικονομία μας, και το τι επιτρέπεται και δεν επιτρέπεται να κάνουν οι εταιρείες που έχουν την έδρα τους στην ΕΕ, επηρεάζει τη ζωή και τον βιοπορισμό των ανθρώπων και την ακεραιότητα της φύσης σε όλον τον κόσμο. Σήμερα, οι οικονομίες των 27 κρατών-μελών της ΕΕ μαζί με το Ηνωμένο Βασίλειο υπερβαίνουν σε τεράστιο βαθμό τα όρια του πλανήτη, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

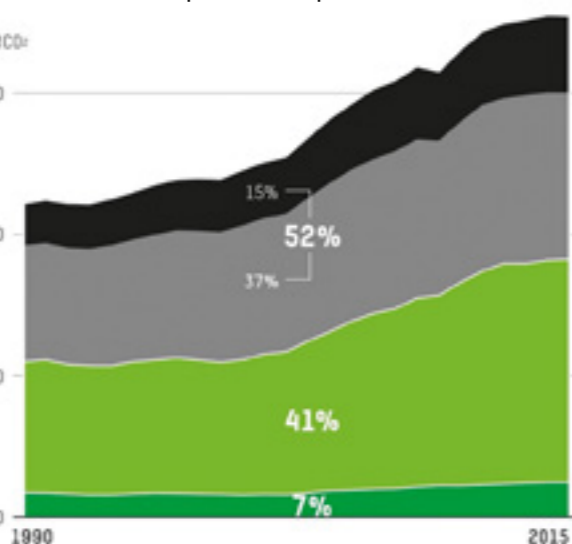
Οι οικολογικές κρίσεις τις οποίες αντιμετωπίζουμε δεν μπορούν να διαχωριστούν από την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανισότητα – είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Όσοι έχουν αποκτήσει εισοδήματα και πλούτη, και άρα είναι οικονομικά προνομιούχοι, έχουν πολύ μεγαλύτερο οικολογικό αποτύπωμα.

Αυτό είναι πολύ εμφανές στην κλιματική κρίση: το πλουσιότερο 10% του κόσμου (περίπου 630 εκατομμύρια άνθρωποι) ευθυνόταν για το 52% των σωρευτικών εκπομπών άνθρακα από το 1990 ως το 2015. Εντός αυτής της ομάδας, το πλουσιότερο 1% (περίπου 63 εκατομμύρια άνθρωποι) ευθυνόταν για το 15% των σωρευτικών εκπομπών, και για το 9% του προϋπολογισμού διοξειδίου του άνθρακα – ποσοστό διπλάσιο από αυτό του φτωχότερου 50% του παγκόσμιου πληθυσμού (περίπου 3,1 δισεκατομμύρια άνθρωποι).

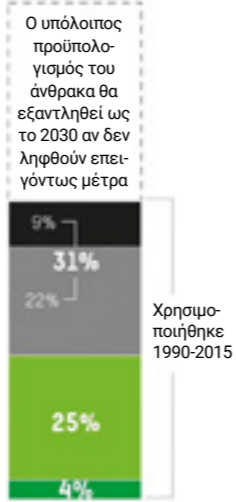
Ποιος οδηγεί την αύξηση των εκπομπών;

Ποσοστό σωρευτικών εκπομπών 1990-2015

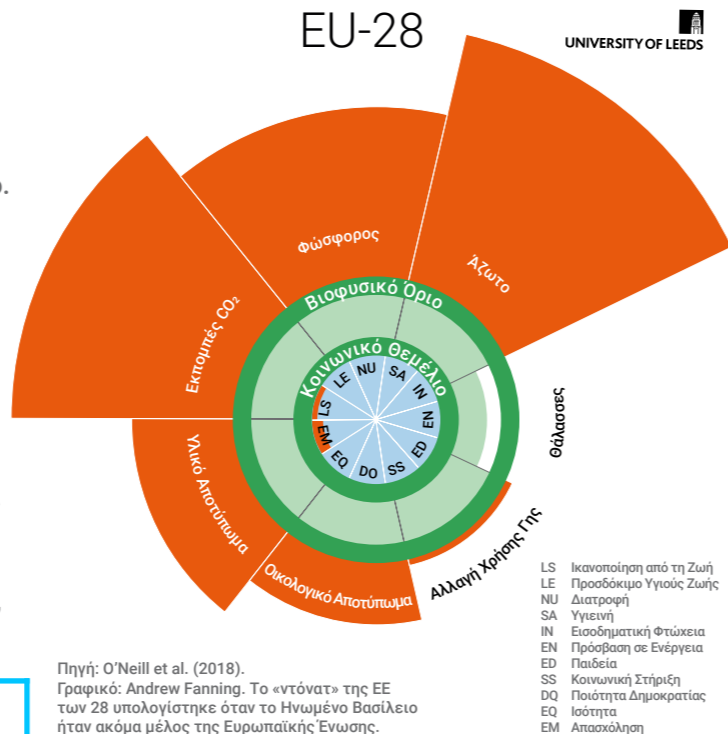
Ποσοστό παγκόσμιου προϋπολογισμού διοξειδίου του άνθρακα για 1,5C

Κατώτατο κατά κεφαλήν εισόδημα (SPPP2011) του πλουσιότερου 1%: \$109.000, του πλουσιότερου 10%: \$38.000, του μεσαίου 40%: \$6.000, και του φτωχότερου 50%: λιγότερο από \$6.000.

Ο παγκόσμιος προϋπολογισμός άνθρακα από το 1990 για 33% κίνδυνο υπέρβασης του 1,5C: 1.205Gt

Πηγή: T. Gore (2020). Confronting Carbon inequality. Oxfam.

Πηγή: O'Neill et al. (2018). Γραφικό: Andrew Fanning. Το «ντόνατ» της ΕΕ των 28 υπολογίστηκε όταν το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν ακόμα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι χώρες της ΕΕ και τα όρια του πλανήτη, 2018

Χρησιμοποιώντας την έννοια του ντόνατ, μπορούμε να δούμε ξεκάθαρα ότι η οικονομία που αποτελείται από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και το Ηνωμένο Βασίλειο υπερβαίνει σημαντικά τα πλανητικά όρια, ενώ δεν εκπληρώνει τους δικούς της κοινωνικούς στόχους, όπως δείχνει ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ - για παράδειγμα, όσον αφορά τις ανεκπλήρωτες ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης ή το χάσμα μεταξύ των φύλων στην απασχόληση.

Ο κόσμος έχει πρόβλημα ακραίας ευμάρειας. Ο ρόλος των πλουσίων από όλον τον κόσμο στην άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη αποτελεί ένδειξη μίας ευρύτερης πραγματικότητας: η κατανάλωσή τους έχει προκαλέσει σε μεγάλο βαθμό περιβαλλοντικές κρίσεις και η λύση βρίσκεται κυρίως στα χέρια τους λόγω της πολιτικής τους δύναμης. Στο μεταξύ, εκατοντάδες εκατομμυρίων υποφέρουν ακόμη από τα δεινά της ακραίας φτώχειας.

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Τέσσερις τομείς μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα των συστημικών προβλημάτων που μαστίζουν τις οικονομίες μας: γεωργία, κλωστοϋφαντουργία, κατασκευές και ψηφιοποίηση. Αυτοί αναδεικνύουν την έκταση και το βάθος των αναγκών αλλαγών.

1 ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΝΘΕΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ: Για πολλούς, η γεωργία εξακολουθεί να έχει μία εικόνα χωριού, αλλά η βιομηχανική γεωργία τροφοδοτεί την άνοδο της παγκόσμιας θερμοκρασίας, ρυπαίνοντας το περιβάλλον, καταστρέφοντας τη βιοποικιλότητα, πλήττοντας τους μικρούς αγρότες, βλάπτοντας τις κοινότητες και συγκεντρώνοντας τον πλούτο και τη δύναμη στα χέρια των μεγάλων πολυεθνικών. Μελέτες και πραγματικές καταστάσεις δείχνουν ότι μέσω της αγρο-οικολογίας μπορούμε να προσφέρουμε τροφή για όλη την κοινωνία, καθώς κίενα καλό βιοτικό επίπεδο στους αγρότες και να αποκαταστήσουμε το περιβάλλον.

2 ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΚΟΣΜΟ: Η παραγωγή των ενδυμάτων και των υποδημάτων μας καταναλώνει τεράστιες ποσότητες πρώτων υλών, ορυκτών καυσίμων και νερού και δημιουργεί τεράστιες ποσότητες αποβλήτων σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων. Η μόδα που εναλλάσσεται γρήγορα είναι ο κύριος υπαίτιος. Είναι πελώριο το αρνητικό κοινωνικό της αποτύπωμα και περιλαμβάνει φάμπρικές εκμετάλλευσης εργατών, επικίνδυνες ή ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας, ακόμα και καταναγκαστική εργασία. Υπάρχει, όμως, τρόπος να αναδιαμορφωθεί ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και να «κοπεί από διαφορετικό ύφασμα».

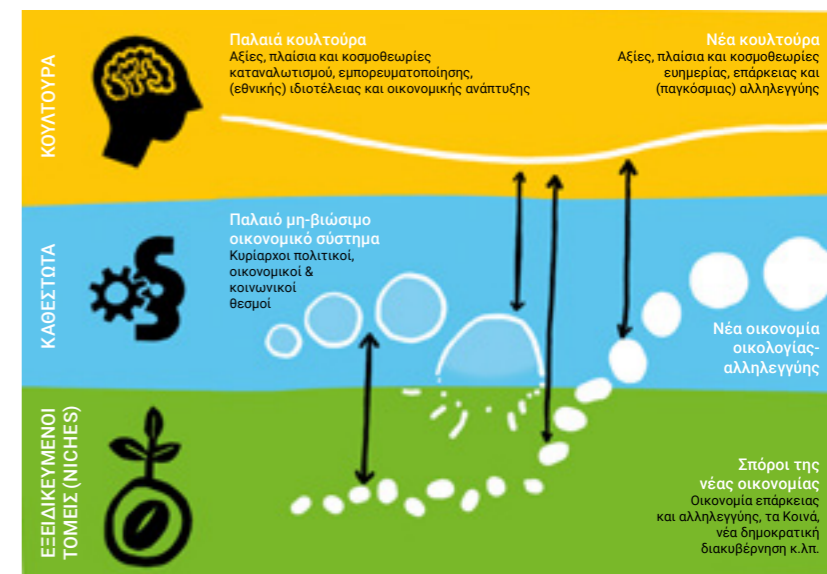
3 ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ: Τα κτίρια καταβροχθίζουν τεράστιες ποσότητες χώρου και πόρων, αλλά οι εγκλεισμοί κατά την πανδημία του COVID-19 ανέδειξαν και τον σοβαρό αντίκτυπο της άνισης πρόσβασης στον χώρο διαβίωσης, στο φυσικό φως και στον αερισμό. Η στεγαστική κρίση, σε συνδυασμό με τις κερδοσκοπικές αγορές ακινήτων, έχει αναγκάσει πολλούς ανθρώπους να ζουν σε ακατάλληλες συνθήκες στέγασης ή σε υποβαθμισμένες τοποθεσίες. Το δομημένο περιβάλλον και ο κατασκευαστικός τομέας έχουν βαθύτατο αντίκτυπο στο ευρύτερο περιβάλλον και στο κλίμα. Υπάρχουν, όμως, τρόποι να κάνουμε τις κατοικίες μας πιο συμβατές με τον φυσικό μας βιότοπο και να τις ανοικοδομήσουμε καλύτερα από πριν.

4 ΟΙ ΑΟΡΑΤΕΣ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ: Οι πράσινες υποσχέσεις της ψηφιακής επανάστασης, όπως το «γραφείο χωρίς χαρτί», έχουν υπερεκτιμηθεί. Οι αρνητικές επιπτώσεις περιλαμβάνουν τις ραγδαία αυξανόμενες ενεργειακές απαιτήσεις των ψηφιακών τεχνολογιών και την καταστροφή και βλάβη που προκαλεί η εξόρυξη των μεταλλευμάτων που απαιτούνται για την κατασκευή τους. Σε κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν την τάση να διευρύνουν τις ανισότητες και επίσης εγείρουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με το προσωπικό απόρρητο. Αλλά έχουμε τη δυνατότητα να «ανεβάσουμε» ένα νέο λειτουργικό σύστημα και να επανεκκινήσουμε την ψηφιακή επανάσταση.

Αυτά τα παραδείγματα αναδεικνύουν τους τρεις πυλώνες επάνω στους οποίους πρέπει να οικοδομηθεί μία κοινωνικά και οικολογικά δίκαιη οικονομία. Πρέπει να αποδομήσουμε τις δομές εκμετάλλευσης που διαιωνίζουν την ανισότητα μεταξύ χωρών, φύλων και τάξεων. Πρέπει να εκδημοκρατίσουμε την οικονομία, δίνοντας μεγαλύτερη οικονομική και πολιτική εξουσία στα χέρια των πολλών και όχι των λίγων. Πρέπει να κάνουμε το οικονομικό σύστημα ανεξάρτητο από την οικονομική ανάπτυξη, ώστε να μπορέσουν να μειωθούν οι πόροι που καταναλώνει.

ΕΠΙΦΕΡΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ

Όταν σκεφτόμαστε το πώς θα αλλάξουμε τις ζωές μας, θα πρέπει να σκεφτόμαστε τρία πράγματα: εξειδικευμένους τομείς (niches), καθεστώς και την κυρίαρχη κουλτούρα. Οι εξειδικευμένοι τομείς είναι εκεί όπου λειτουργούν ήδη πρωτοποριακές πρακτικές, σπέρνοντας τους σπόρους της νέας οικονομίας. Τα καθεστώτα είναι οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές δομές που σταθεροποιούν την οικονομία. Οι κουλτούρες είναι οι κοινές μας αξίες και κοσμοθεωρίες που επηρεάζουν τι φανταζόμαστε και τι θέλουμε. Η αλλαγή θα πρέπει να έρθει και στα τρία αυτά, ενώ συχνά η αλλαγή στο ένα από τα παραπάνω επιφέρει αλλαγές και στα άλλα.

Πηγή: Smart CSOs Lab (2015). Reimagining Activism, Προσαρμοσμένο από την Oxfam Γερμανίας.

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Για να διαλυθούν οι υπάρχουσες δομές εκμετάλλευσης, προτρέπουμε τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής:

- Να αντιστρέψουν τις χρηματοοικονομικές ροές από τις χώρες που έχουν ωφεληθεί ή ωφελούνται περισσότερο από αυτές τις άδικες δομές προς εκείνες που έχουν αδικηθεί και βρίσκονται σε μειονεκτική θέση
- Να δώσουν τη δυνατότητα για πιο δίκαιο εμπόριο και συναφείς δομές παραγωγής
- Να επιτρέψουν στους ανθρώπους να ασκούν την ελευθερία μετακίνησής τους

Για να εκδημοκρατιστεί η οικονομία, προτρέπουμε τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής:

- Να διασφαλίσουν πολύ πιο ίση πρόσβαση στα μέσα παραγωγής
- Να διασφαλίσουν καθολική πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες και την κοινωνική ασφάλιση
- Να εγγυηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των εργαζομένων και των μικρών παραγωγών στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας

Για να απεξαρτηθούμε από την ανάγκη για συνεχή οικονομική ανάπτυξη, προτρέπουμε τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής:

- Να αλλάξουν την πολιτική νοοτροπία, μετατοπίζοντας το κέντρο βάρους από το διαρκώς αυξανόμενο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) και το παγκόσμιο εμπόριο στον άμεσο στόχο της ευημερίας εντός των ορίων του πλανήτη
- Να προσεγγίσουν το εμπόριο όχι υπό το πρίσμα της εμμονής στην οικονομική ανάπτυξη, αλλά αξιοποιώντας τη δυνατότητα του εμπορίου να στηρίξει τον μετασχηματισμό προς μία οικονομία της ευημερίας

ΑΣ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΣ: αυτές οι προτάσεις για αλλαγή είναι πολιτικές στον πυρήνα τους και, επομένως, είναι και αυτές θέμα εξουσίας. Θίγουν ζητήματα ιδιοκτησίας και προνομίων, πράγματα που σπάνια παραδίδονται οικειοθελώς. Δεν πρόκειται, λοιπόν, μόνο για το σωστό επιχείρημα ή την πιο ευλογοφανή ανάλυση· πρόκειται και για τη δημιουργία αντίβαρου – στη σφαίρα της πολιτικής, στον δημόσιο λόγο και στα πλαίσια της καθημερινότητας. Για να γίνει κάτι τέτοιο, πρέπει η κοινωνία των πολιτών, οι ακτιβιστές και οι πολίτες να ενώσουν τις δυνάμεις τους γύρω από αυτόν τον κοινό σκοπό: χρειάζονται οργανώσεις που να μπορούν να συνεργαστούν σε συμμαχίες, ισχυρά κινήματα που να προετοιμάσουν το έδαφος για την αλλαγή, και άνθρωποι που να στηρίξουν τον αγώνα. Έτσι, λοιπόν, καλούμε τους ανθρώπους να ακολουθήσουν εμάς ή παρόμοιες εκστρατείες και κινήματα που απαιτούν τις αναγκαίες αλλαγές πολιτικής για να δημιουργηθεί μία οικολογική και κοινωνικά δίκαιη οικονομία.

Συγκέντρωση διαμαρτυρίας για το κλίμα στη Μαδρίτη της Ισπανίας (COP 25), 2019. © Pablo Tosco / Oxfam

Εκατοντάδες εργαζόμενες και ακτιβίστριες διαδηλώνουν μπροστά από το κοινοβούλιο στο Cape Town και απαιτούν απαγόρευση των τοξικών φυτοφαρμάκων, Νότιος Αφρική, 2019. © Chris de Beer-Procter

Αυτή είναι μία περίληψη των κυριότερων επιχειρημάτων και πορισμάτων που εξετάζονται στην έκθεση «Προς μία οικονομία ευημερίας που υπηρετεί τους ανθρώπους και τη φύση: Οικοδόμηση ενός ανθρώπινου περιβάλλοντος που να είναι κοινωνικά δίκαιο και οικολογικά βιώσιμο», την οποία δημοσίευσε η Oxfam Germany και το EEB εκ μέρους της κοινοπραξίας ClimateOfChange. Μπορείτε να δείτε το πλήρες κείμενο της έκθεσης μαζί με όλες τις παραπομπές εδώ:

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε με την οικονομική στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περιεχόμενα της αποτελούν αποκλειστική ευθύνη της Oxfam Germany και του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος (European Environmental Bureau-EEB) και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η παρούσα περίληψη συντάσσεται με σκοπό να κοινοποιήσει τα αποτελέσματα της έρευνας, να συμβάλει στη δημόσια συζήτηση και να ζητήσει σκόλια ως προς τη σχετική πολιτική και πρακτική. Δεν εργάζονται όλοι οι οργανισμοί του προγράμματος #ClimateOfChange σε όλα τα θέματα που καλύπτονται και όλες οι λεπτομέρειες της ανάλυσης δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις επίσημες πολιτικές θέσεις κάθε συμμετέχοντα οργανισμού.